

SKRIFTLIGE HJEMMEOPGAVER NORMER OG KRAV

**Institut for
Nordisk Sprog og Litteratur
Aarhus Universitet**

udarbejdet af Rolf Reitan og Ole Togeby
Institut for Nordisk Sprog og Litteratur
Aarhus Universitet 2001

Indhold

Forord	side 3
Normer og krav til opgaver i litterære fag og kultur- og mediefag	side 4
Om studiet som det rum der skrives opgaver i	
Hvordan laver man en undersøgelse der har karakter af forskning?	
Opgavens indhold	
Hvad skal en universitetsopgave sigte mod: en konklusion, en ny erkendelse?	
Regler for acceptable emnevalg	
Sammenfatning	
Normer og krav til sproglige opgaver	side 9
1. Problemstilling	
2. Faglig afgrænsning	
3. Teori, analyse og syntese	
4. Videnskabelighed	
5. Resultater af undersøgelsen	
Normer og krav til opgavens form	side 13
(fælles for de litterære fag, kultur- og mediefagene og de sproglige fag)	
1. Opgavens adressater	
2. Opgavens disposition	
3. Sprog	
4. Kommatering	
5. Stil	
6. Fagterminologi	
7. Forkortelser	
8. Citater	
9. Noter	
10. Litteraturhenvisninger	
11. Litteraturlister	
12. Layout	
13. Opgavens omfang	
14. Forside	
Litteratur	side 19

Skriftlige hjemmeopgaver – normer og krav
Institut for Nordisk Sprog og Litteratur

© Institut for Nordisk Sprog og Litteratur

INSTITUT FOR NORDISK SPROG OG LITTERATUR Aarhus Universitet
Niels Juelsgade 84 DK-8200 Aarhus N Tlf (45) 89 42 18 84
E-post: normf@hum.au.dk
<http://www.hum.au.dk/nordisk/>
Spørgsmål kan rettes til:
Rolf Reitan, e-post norrr@hum.au.dk og
Ole Togeby, e-post norot@hum.au.dk

Forord

I dette hæfte beskrives normer og krav til skriftlige eksamensopgaver ved Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet. Det er resultatet af arbejdet i en gruppe nedsat i 1997 af Det humanistiske Fakultet ved Aarhus Universitet, bestående af Flemming Harrits, Rolf Reitan og Ole Togeby, og af lange og livlige diskussioner blandt instituttets medarbejdere i efteråret 1999.

Som skriftlige universitetsopgaver regnes store grunduddannelsesopgaver, overbygningsopgaver og specialer. Øvelsesopgaver på grunduddannelsen og opgaver til skriftlig eksamen med tilstedeværelse falder ikke under de normer og krav som beskrives her.

I beskrivelsen af normer og krav gives der ingen vejledning i hvorledes man arbejder med en opgave og når frem til et resultat; dét beskrives i Flemming Harrits: *Specialeskrivning - problemer, forslag og råd*. Her beskrives det kun hvilke krav der stilles til en tekst i genren skriftlig universitetsopgave, og hvilke kriterier opgaverne bedømmes efter.

Det har ikke været muligt at formulere fælles normer og krav for opgaver i litterære fag og kultur- og mediefag på den ene side og sproglige fag på den anden side. Derfor er dette hæfte delt op i "Normer og krav til opgaver i litterære fag og kultur- og mediefag", udarbejdet af Rolf Reitan, og "Normer og krav til sproglige opgaver", udarbejdet af Ole Togeby. "Normer og krav til opgavens form" er derimod fælles for alle discipliner under faget dansk, og dette afsnit er udarbejdet af Rolf Reitan og Ole Togeby i fællesskab.

Medarbejderne ved Nordisk Institut takkes for en engageret og konstruktiv indsats. Uden denne ville den grad af repræsentativitet som præger den nu foreliggende version, ikke have været mulig. Særlig tak til Mette Kunøe som har læst korrektur på denne tekst.

Marts 2001
Henrik Jørgensen
Studieleder

Normer og krav til opgaver i litterære fag og kultur- og mediefag

Om studiet som det rum der skrives opgaver i

I ethvert universitetsstudium kræves det at der skrives opgaver som afleveres til bedømmelse ved en eksamen. Nogle af disse opgaver, herunder specialer, er hjemmeopgaver, og det er kun dem der omtales i det følgende.

En universitetsopgave er et lille stykke forskning, og det der sætter den i gang, vil altid være et eller andet spørgsmål. Men igangsættende spørgsmål kan være af meget forskellig art. Med udgangspunkt i fx den iagttagelse at en eller anden detalje i en tekst virker påfaldende fordi den (ifølge mere eller mindre klassiske tolkninger) ikke passer ind i det der ellers står i teksten, opstår spørgsmålet: Hvad betyder denne afvigende detalje? Og sådanne spørgsmål ledsages gerne af et andet: Hvorfor har ingen tidligere lagt mærke til den? – Eller man mener at have fået øje på et mønster i en tekst som ingen tidligere har set (eller set på netop denne måde), og det samme spørgsmål melder sig: Hvad betyder ... ? – Andre gange er det måske ikke så meget iagttagelser, men snarere uenigheder mellem forskellige analyser eller teorier der sætter en undersøgelse i gang. Og nogle gange kan det i en teori eller analyse bare være noget som man ikke forstår eller også er uenig i, der afstedkommer en undersøgelse.

Hvordan finder man ud af om et spørgsmål er relevant og ikke snarere bare et man stiller fordi man egentlig ikke har forstået hvad det hele drejer sig om? Dét er et vanskeligt spørgsmål, for der findes ingen sikker procedure til at afgøre det. Men ét krav til de spørgsmål man stiller, er dette: de skal være på niveau med anden forskning inden for samme felt. Og den bedste garanti herfor er at studere hvad andre inden for faget har skrevet. Dét er det fundamentale i ethvert studium. På den måde har man en chance for at tilegne sig de problematikker, metoder og den terminologi der præger forskningen inden for et givet felt. Og endelig: man kan altid spørge sin vejleder om et spørgsmål er relevant. At lade sig vejlede er en vigtig del af ethvert studium.

På universitetet hersker metodefrihed. Der er således ikke noget krav om at der skal anvendes en bestemt metode eller teori. Ikke desto mindre kræves det at en opgave skal være metodisk. Det betyder at enhver der læser opgaven, i princippet skal kunne følge dens fremstilling skridt for skridt, og at opgaven skal forholde sig til metoder som den studerende må forventes at være bekendt med på et givet studietrin – om det så kun er for i et eller andet omfang kritisk at tage afstand fra dem og velmotiveret vælge en anden vej.

Hvordan laver man en undersøgelse der har karakter af forskning?

Det første bud er endnu en gang: Man finder ud af hvad andre har skrevet om samme spørgsmål eller – hvis spørgsmålet er nyt – hvad andre har skrevet om samme emne eller materiale. Det er et krav. Uden en undersøgelse af hvad andre forskere inden for feltet er nået frem til, er det lidet sandsynligt at en opgave kan accepteres som forskning, og det uanset hvor genialt man har stillet sine spørgsmål eller hvor grundigt man har arbejdet med sit materiale. Oftest vil det andre har skrevet, give anledning til en diskussion med nogle af dem. (Kun sjældent kan man konstatere at der ikke synes at være andre der har beskæftiget sig med de spørgsmål man har stillet.)

Hvad skal en universitetsopgave sigte mod: en konklusion, en ny erkendelse?

Inden for alle forskningsområder (og ikke kun de humanistiske) er det sådan at de fleste undersøgelser ender usikkert eller forsigtigt, idet de gerne skulle bane vejen for nye undersøgelser. Det er ikke noget krav til en universitetsopgave at den skal gøre store opdagelser eller nå frem til epokegørende resultater, ej heller at den skal nå frem til en håndfast og sikker konklusion. Men en opgave skal være et lille bidrag til forskningen; det betyder ikke andet end at den med udgangspunkt i en eller flere af fagets traditioner metodisk og diskuterende belyser sit materiale eller sin problematik. I mindre teoribundne opgaver forventes det at et afsluttende afsnit i kort form opsummerer opgavens vigtigste diskussioner og pointer, og desuden helst også søger at perspektivere opgaven i forhold til aktuel forskning. I mere teoribundne fag kan det dog ske at der alt efter opgavens art også kræves en eksplicit konklusion.

Opgavens indhold

Hvis man forsøgte at lave en liste over alle de ord der bliver brugt i opgavebedømmelser, ville den blive meget lang, og den ville med jævne mellemrum skulle suppleres med nye ord, uden dog nogensinde at kunne gøre krav på at være udtømmende. En sådan liste ville let komme til at virke mod sin hensigt om at informere og orientere. En mindre forvirrende måde at gøre det på består i at operere med fundamentale dimensioner i bedømmelsesarbejdet, som er relativt uafhængige af hinanden, og som er nemme at huske. At dimensionerne er relativt uafhængige af hinanden, betyder at en opgave kan være god i enkelte dimensioner, mindre god i andre. Således vil en opgave der leverer en middelprestation i alle dimensioner, få en middelkarakter, og hvis en eller flere dimensioner er over eller under middel, vil det trække opgaven op eller ned i vurderingen. I bedømmelsesarbejdet er følgende fire dimensioner altid operative:

- Problemstilling
- Kommunikation med studiet
- Grundighed
- Selvstændighed

De to første dimensioner er ovenfor omtalt som aspekter af forsknings- og skrivearbejdet. De skal nu behandles som dimensioner i den færdige opgave. De to sidste dimensioner er kun lige nævnt, men det betyder på ingen måde at de er af mindre vigtighed for bedømmelsen af en opgave.

1. Er opgavens problemstilling god – og er den klart formuleret?

En opgaves problemstilling består af et eller flere indbyrdes forbundne spørgsmål som søges besvaret eller belyst i opgaven. Arbejdet med en opgave fører som oftest til at problemstillingen i den færdige opgave er en anden eller anderledes formuleret end det eller de spørgsmål der var udgangspunkt for opgavearbejdet. Nye spørgsmål kan være dukket op under arbejdet og har måske helt eller delvist erstattet de oprindeligt stillede, og arbejdet har måske nødvendiggjort en skærpelse eller en ændring af begrebsindholdet i de første formuleringer.

Under arbejdet med en opgave vil man ofte erfare at det kan være vanskeligt at fastholde én central problemstilling gennem hele opgaven. Opstår det problem, bør man

altid tage sig tid til at undersøge hvor der i det allerede skrevne sker skred i formuleringerne som man ikke har været opmærksom på. Måske man uafvidende er kommet til at arbejde med to forskellige, men ikke klart adskilte problemstillinger. En færdig opgave bør som regel have én og kun én overordnet og samlende problemstilling.

Følgende tre punkter kan fungere som orienteringspunkter for vurdering af den færdige opgaves problemstilling: En problemstilling skal være relevant; den skal helst være frugtbar; og den skal være klart formuleret. Problemstillingen er relevant når den formulerer problemer der opstår inden for én eller flere faglige traditioner – eller i konfrontation mellem dem. Problemstillingen er frugtbar i det omfang arbejdet med den bidrager til at udvikle faglige traditioners erkendelser, metoder eller perspektiver. (Ikke sjældent bruger bedømmere her termen *interessant* i stedet for *frugtbar*.) Problemstillingen er klart formuleret hvis den ikke kan forveksles med andre, lignende problemstillinger.

2. Kommunikerer opgaven tilstrækkeligt med studiet?

Dette er det helt centrale punkt. Det er først og fremmest i kvaliteten af denne kommunikation med studiets traditioner at en opgaves niveau viser sig. Det er ikke tilstrækkeligt at følge en recept eller bare gøre som læreren siger. Det er nødvendigt at udsætte sig for hvad andre, fagligt kompetente personer har skrevet om det man arbejder med.

Omfanget og kvaliteten af en opgaves kommunikation med studiet viser sig først og fremmest i dens sproglige valg og dens begrebsmæssige præcision. Ikke i alle studiets fag er teorier noget der som tårnhøje skyer eller tågebanker svæver hen over det materiale der undersøges. Teorier er først og fremmest instrumenter til at arbejde med materialet, og de præger nødvendigvis det sprog man undersøger materialet med; det gælder såvel beskrivelser som diskussioner og analyser. Manglende terminologisk præcision og sløset eller indforstået sprogbrug vil ofte være tegn på at der ikke er arbejdet tilstrækkeligt med de teorier der har leveret terminologien. Det er således ikke nok at man er i stand til at bruge frygtindgydende teoretiske udtryk; man skal for det første kun bruge dem hvis det er nødvendigt, og for det andet skal de bruges rigtigt. Bruger man dem i en given kontekst på en måde der afviger fra den sædvanlige, skal man gøre opmærksom på det og motivere den afvigende brug.

3. Hvor grundig er opgaven?

En opgave bedømmes som et grundigt arbejde når den i forhold til den valgte problemstilling inddrager tilstrækkeligt materiale, og når den i arbejdet med materialet ikke springer over hvor gærdet er lavest, ikke søger at undvige vanskelige problemer som dukker op undervejs, men i stedet arbejder sig gennem dem. Gennemarbejdning er et andet ord for grundighed. Grundighed måles således på: (1) om opgaven i forhold til den valgte problemstilling har inddraget tilstrækkeligt materiale, (2) om opgaven er et resultat af at diskussioner og analyser er velovervejede og gennemarbejdede, og (3) om opgaven er et resultat af at sprogbrug og terminologi er gennemarbejdet og velvalgt.

I princippet kan en opgave have en god og klar problemstilling og kommunikere med studiets traditioner og så alligevel være resultat af et relativt overfladisk arbejde (hvor kommunikationen tendentielt forfalder til konversation). I helt ekstreme tilfælde kan det

omvendt ske at en opgave er resultat af noget der ligner grundigt arbejde, selv om den i utilstrækkelig grad kommunikerer med studiet, og selv om dens problemstilling er mindre god eller uklart formuleret. Men her drejer det sig om misforstået grundighed: flid, stædighed og møjsommeligt arbejde alene er ikke nok til at gennemarbejde et stof eller en problemstilling. For at bruge et billede: det er muligt godt og grundigt og systematisk at køre i forkert retning eller gå i ring, hvis man ikke er i stand til at orientere sig og mangler en brugbar forestilling om hvor man vil hen. Eller med et andet billede: Man kan efter alle kunstens regler foretage en grundig udgravning uden at finde noget hvis man graver det forkerte sted.

4. Hvor selvstændigt er det arbejde der indgår i opgaven?

Et arbejde kan røbe et stort kendskab til studiets traditioner, have en god og klar problemstilling og være gennemført med stor grundighed, men alligevel være et uselvstændigt arbejde. Hvis kendskabet til studiets traditioner kun optræder som et ekko af dem, er der ingen egentlig kommunikation; og hvis problemstillingen er overtaget fra andre, og grundigheden kun slavisk følger etablerede fremgangsmåder, er det ganske vist muligt at skrive noget som ligner en universitetsopgave, men den vil mangle selvstændighed og derfor egentlig heller ikke indeholde ret meget som kan kaldes forskning. Selvstændighed er et krav fordi det er en studie- og forskningsmæssig nødvendighed.

Omvendt vil selvstændighed uden tilstrækkeligt kendskab til studiets traditioner ikke have mange chancer for at nå frem til gode problemstillinger. Den vil da fremstå som ukvalificeret selvstændighed. Ligesom grundighed er selvstændighed en dyd og en nødvendighed, men udfolder den sig uden kommunikation med studiet, forskertser den muligheden for at blive kvalificeret selvstændighed.

Regler for acceptable emnevalg

Hvad er tilladte eller acceptable emnevalg for et studiums opgaveskrivning? Det generelle krav er selvfølgelig at opgavens emne skal tilhøre studiets emneområder. Ved Institut for Nordisk Sprog og Litteratur følger emneområde stort set af instituttets navn (dog kan kultur- og medieområdet ikke umiddelbart aflæses af navnet) – og sådan er det for de fleste institutters vedkommende. Det i institutnavnet indbyggede studiekrav betyder dog ikke at en opgave kun kan beskæftige sig med nordiske sprog, medier og litteratur. Alt efter opgavens problemstilling kan det være ønskeligt – og i komparative opgaveprojekter endda nødvendigt – at inddrage materiale fra andre nationalsprog. Men kun hvis der er tale om rent teoretiske, kulturanalytiske eller mediespecifikke emner kan kravet om at der indgår nordiske tekster, fraviges. Hvis man i øvrigt mener at det i et opgaveprojekt er nødvendigt at fravige kravet om nordisk tekstmateriale, kan man anmode Studienævnet om dispensation fra denne almene regel.

Sammenfatning

Hjemmeopgaver vurderes i alt væsentligt i fire dimensioner: problemstilling, kommunikation med studiet, grundighed og selvstændighed. Men ikke alt hvad der forekommer i opgavebedømmelser, og ikke alle krav til opgaver lader sig rubricere i de fire dimensio-

ner. I skriftlige opgavebedømmelser finder man gerne bemærkninger om hvorvidt opgaven når frem til noget, om den får belyst eller besvaret de spørgsmål den stiller, og lignende – altså bemærkninger om opgavens samlede resultat. Hvis man vil, kan man selvfølgelig opstille det som et krav at opgaven skal nå frem til noget, eller formulere det som en graderet norm: I hvilket omfang når opgaven frem til et resultat? Men det er ikke nødvendigt, for det følger af det der kræves i de fire dimensioner:

Hvis problemstillingen er god og klart nok formuleret, hvis kommunikationen med studiet er tilstrækkelig, og hvis opgaven er gennemført med tilstrækkelig grundighed og selvstændighed, da vil også det samlede resultat blive tilfredsstillende.

Normer og krav til sproglige opgaver

En dansksproglig universitetsopgave kan defineres således: En universitetsopgave er en skriftlig fremstilling af resultaterne af en videnskabelig undersøgelse af én fagligt afgrænset problemstilling. Denne definition indeholder en række begreber som vil blive nøjere beskrevet et efter et, i omvendt rækkefølge i det følgende, nemlig: 'problemstilling', 'fagligt afgrænset', 'undersøgelse', 'videnskabelig', 'resultater' og 'skriftlig fremstilling'.

1. Kernen i en universitetsopgave er ikke et spørgsmål som kan have et bestemt korrekt svar eller facit, men en åben problemstilling, dvs. noget der er tvivl om, og som der er forskellige meninger om; man kan ikke skrive opgave om det indiskutable, det der er konsensus om fordi det er det faglige grundlag som alle anerkender, det der står i fagets elementære lærebøger. Det er ikke en universitetsopgave at gennemføre en registrering eller katalogisering af noget eller at lave noter eller indeks til en bog.

Åbne spørgsmål er: 'En tolkning af J.P. Jacobsens *Niels Lyhne*', 'Beskrivelsen af foreløbigt subjekt på dansk', eller 'Unge mænds reception af musikvideoer', men ikke: 'Optælling af farveadjektiver hos J.P. Jacobsen', 'Udarbejdelse af en botanisk dansk-tyrsk ordbog' eller 'Opstilling af et katalog over DRs musikvideoudsendelser'.

2a. Problemstillingen bør kunne beskrives og genkendes i den faglige tradition i faget og kan ikke alene dreje sig om noget der falder uden for faget. Erkendelsesinteressen i forbindelse med den faglige problemstilling er inden for de humanistiske fag snarere at man som deltager søger en forståelse af historiske, kognitive, æstetiske, kulturelle og samfundsmæssige fænomener, end at man som betragter prøver at give en teoretisk forklaring på lovmæssigheder i den fysiske verden.

En problemstilling i faget dansk kan være 'Grundtvigs kunst og sindssygdом' og 'Artikulationen af sproglyd i moderne dansk', men ikke 'Psykofarmaka, skizofreni og kunst' eller 'Artikulationsfejl og fysiologiske defekter'.

2b. I faget dansk er emnet en undersøgelse af nordiske tekster (litterære eller ikke litterære) eller teorier om litteratur eller sprog som kan anvendes på tekster offentliggjort på nordiske sprog. Man kan godt have tværfaglige problemstillinger, men et af de fag som indgår i problemstillingen, skal være det fag der skrives opgave i. Kulturelle fænomener som ikke kan afgrænses til det nordiske område, kan næppe udgøre opgavens problemstilling.

En problemstilling kan være 'det ækle i dansk litteratur' eller 'det ækle i litteratur og kunst i Danmark', men ikke slet og ret 'det ækle', det ville være en filosofisk problemstilling. Man kan vælge at skrive om 'metaforer for vrede på dansk' eller 'metaforer for vrede på dansk, grønlandsk og swahili', men ikke om 'vrede', det ville være en psykologisk problemstilling.

2c. Den gode opgave er karakteriseret ved at der kun er én problemstilling, kun ét emne eller fokus, og ved at emnet er defineret i forhold til andre emner inden for faget. Der bør i den samme opgave ikke være to problemstillinger der er uafhængige af hinanden, men der kan godt være en hovedproblemstilling og en række delproblemstillinger som alle peger hen på og er belysninger af hovedproblemstillingen. En opgave bør have ét fokus og kun ét.

Man kan afgrænse problemstillinger til 'forholdet mellem impressionisme og naturalisme i det moderne gennembrud' eller 'ligheden i nominalernes og adverbialernes funktion i dansk', men ikke 'impressionisme hos Herman Bang og naturalisme hos J.P. Jacobsen', 'beskrivelsen af nominaler og adverbialer i dansk'.

3a. En opgave bør omfatte en undersøgelse af et materiale. Materialet vil i humanistiske fag altid være spor af menneskelig bevidsthedsaktivitet (tekster, film, båndoptagelser, bygninger, billeder, arkæologiske fund), og i sproglige og litterære fag vil det som regel være tekster (mundtlige eller skriftlige, nutidige eller fortidige, enkelttekster, en samling tekster, sproglige eksempler, et korpus af eksempler).

Man kan skelne mellem to forskellige brug af tekster i undersøgelser. I sproglige og litterære fag kan tekster selv gøres til genstand for undersøgelse, mens de i andre historiske fag normalt er kilder til belysning af emnet. I samme undersøgelse kan man godt bruge nogle tekster som genstand og andre som kilder, men man skal passe på ikke at blande de to former for brug sammen.

De tekster der inddrages som genstand for undersøgelsen, skal være præcist defineret og afgrænset, og de skal opsøges i originaludgaven eller i tekstkritiske udgaver. Tekster i oversættelser, fra antologier eller fra citater kan ikke bruges som genstand for en undersøgelse, men under visse omstændigheder godt som kilde.

Man kan bruge Morten Nielsens digte som genstand for en litterær tolkning (og dokumenter der giver viden om besættelsestiden og Morten Nielsens skæbne, er da kildertil at belyse baggrunden for forfatterskabet), eller man kan bruge Morten Nielsens digte som kilder til belysning af danskernes selvopfattelse under krigen, men da må man også inddrage problemet om litteraturens funktion og forskellen på litteratur og andre dokumenter som kilder. (Det skal nævnes at dette skel mellem teksten som genstand og kilde ikke opretholdes i opgaveformuleringerne til dansk stil til studentereksamen og hf-eksamen; man kan således ikke vide om teksten skal være genstand for en analyse eller kilde til en historisk beskrivelse i en opgave som: *Hvor blev lidenskaben af? Hvilket billede giver Isabella Smith i tekst 5 af sin generations livsform?*)

3b. En undersøgelse af materialet, omfatter normalt mindst tre elementer: teori, analyse og syntese. 1) Ud fra en teori der bestemmer synsvinkel, erkendelsesinteresse, fokus og optik, foretages både 2) en opdeling af materialet i isolerede og abstrakte dele, elementer, funktioner eller aspekter, som analyseres på en bestemt måde, og 3) en syntetiserende, tolkende og perspektiverende helhedsbeskrivelse af materialet.

I studierne første år kan man godt løse småopgaver eller prøver der ikke udgør hele undersøgelser, men kun er metodiske øvelser i at analysere isolerede dele, diskussioner af teoretiske spørgsmål, eller ikke-metodiske helhedsbeskrivelser af et materiale, men sådanne prøver falder ikke ind under definitionen af en universitetsopgave.

I en opgave kan man lægge hovedvægten enten på teorien eller på den praktiske analyse af materialet med syntetiserende beskrivelse, men hverken benløs teori eller hovedløs praksis giver særligt gode resultater.

Man kan godt skrive om teoretiske problemer ved bestemmelsen af fortællerholdningen i litterære tekster, eksemplificeret ved noveller af Villy Sørensen, eller man kan skrive om forskellige former for fortællere hos Villy Sørensen, eller man kan skrive om tolkningen af Villy Sørensen's *Ragnarok*, men man kan næppe alene skrive om fortællerholdningen i Villy Sørensen's *Ragnarok*. Det er ikke en hel undersøgelse af hvorledes teksten tolkes, men en øvelse. En analyse af et antal sætninger efter principperne i Diderichsen sætningsskemaet er ikke en undersøgelse, men en øvelse. Til en undersøgelse hører fx en diskussion af sætningsskemaets værdi i en stilistisk analyse, analyse af sætningerne, og på grundlag af analysen en konklusion om stilen i sætningerne og om hvilken rolle stilen spiller i kommunikationen.

3c. En analyse laver man ved at opdele materialet i dele som enkeltvis kan beskrives metodisk, dvs. på en sådan måde som kan accepteres af andre der undersøger det samme materiale med det samme mål. Om en given metode er god eller frugtbar, er emnet for

megen videnskabelig diskussion, men fælles for alle metoder er det at de sikrer troværdighed og kontrollerbarhed i analysen (det er det der også kaldes reliabilitet). I en undersøgelse skal man derfor dokumentere hvilke skridt der tages i analysen, hvilke forskellige udfald en analyse kan have, og hvilke kriterier der findes for at afgøre udfaldet.

I en temaanalyse af et digt skal man dokumentere hvorledes man kommer fra digtets ord til de tematiske modsætninger som er resultatet af analysen; skal temaerne forekomme i digtet, skal der forekomme synonymer til temaerne, eller kan det kontrolleres på andre måder? I en analyse af en sætnings præsuppositioner skal man anvise en test som negationsprøven (præsupponeret er de implikationer af sætningen som ikke ændres ved negation) for at dokumentere sin analyse.

4. En universitetsopgave er karakteriseret ved at undersøgelsens metode er videnskabelig. Med dette menes at undersøgelsen ikke blot skal være systematisk, men også teoretisk. Undersøgelsen bør som baggrund have en teori om emnet. Opgaveskriveren skal ikke (men må godt) opstille deres egen teori om emnet, men de bør kende til den videnskabelige tradition for beskrivelsen af emnet. En undersøgelse har normalt som baggrund en række grundantagelser og centrale begreber i en accepteret terminologi; teorier kan til en vis grad opfattes som et sprog der er nødvendigt for at man overhovedet kan skrive om emnet. Det bør af opgaven fremgå når opgaveskriveren tager udgangspunkt i en teori med en terminologi med veldefinerede begreber, eller i den videnskabelige litteratur som dels findes om emnet, dels om metoden.

Der bør henvises præcist til de værker om teori og metode som anvendes, men disse tekster og værker, der kan opfattes som kilder (tekster der er af samme karakter som selve opgaven), behøver ikke at være førsteudgaver.

Man kan ikke skrive om et grammatisk fænomen som der-konstruktioner uden at have en eller anden teori og terminologi over sætningsgrammatik eller uden at kende Diderichsens, Aage Hansens og Mikkelsens behandling af problemet.

5. Opgaven bør ikke blot beskrive undersøgelsen, men også meddele resultaterne af den, det man kan kalde opgavens tese eller hovedpåstand, argumentationens spidsformulering eller konklusion. Disse resultater bør i princippet være nye (reproduktion af de samme resultater på det samme materiale er ikke en undersøgelse, men en øvelse), og de er således et – større eller mindre – bidrag til forskningen i emnet. I opgaver på grunduddannelsen er resultaterne som regel beskedne, på overbygningen og i specialet er resultaterne større, og i ph.d.-afhandlinger er de regulære forskningsbidrag.

For sådanne forskningsresultater gælder det at de skal være sande, dvs. dokumenterede og sandsynliggjorte som konklusion på en argumentation. Sandheden om et emne kan siges at have tre dimensioner: beskrivelsen skal være udtømmende, uimodsagt og økonomisk formuleret.

At resultatet er en udtømmende beskrivelse, vil blot sige at den skal tage hensyn til alle væsentlige dele og sider af genstanden – i forhold til beskrivelsens længde og abstraktionsniveau. Det er ikke godt hvis væsentlige dele eller elementer – på det valgte abstraktionsniveau – er uomtalt eller negligeret i beskrivelsen. Man må ikke se bort fra nogen i forhold til opgaven relevant del af materialet. Man kan ikke acceptere en

beskrivelse af de retoriske virkemidler i en politisk tale som kun tager hensyn til argumentation og argumentationsfejl, men ikke inddrager metaforer og andre stilfigurer.

At resultatet er uimodsagt, vil sige at der ikke er nogen delanalyser af materialet der modsiger det formulerede resultat. Man kan også sige at beskrivelsen skal være valid eller dækkende for materialet. Man kan ikke bevise at en teori eller en beskrivelse er sand eller dækkende, men man kan sandsynliggøre det ved at vise at det ikke er let at modsige den. Dette kan man vise i en diskussion hvor der både fremføres argumenter for og imod (*pro et contra*) den teori eller beskrivelse man fremsætter. Ideelt bør man overveje hvilke alternative beskrivelser der kunne findes om emnet, afprøve om de er bedre end den beskrivelse man selv fremsætter, og hvis det derved viser sig at det ikke er muligt at modsige (*falsificere*) beskrivelsen, har man indirekte sandsynliggjort at den er sand. (Det er det der af nogen kaldes den hypotetisk-deduktive metode.)

I humanistiske videnskaber, hvor genstanden er bevidsthedsfænomener, som ikke kan måles og vejes i fysisk forstand, dokumenterer man ofte resultatets modsigelsesfrie ved at vise at den foreslåede fortolkning eller forståelse af materialet er intersubjektiv, dvs. noget der efter en argumentation må anerkendes af myndige og fornuftige samtalepartnere. (Det er det der af nogen kaldes det pragmatiske sandhedsbegreb.) En sådan intersubjektiv anerkendelse af beskrivelser vil normalt, selv om de ikke er objektivt bevist, indebære at man i fremtidens interaktion kan bygge på de resultater man er blevet enige om, og resultaterne får således en form for realitet.

Tydningen af indskrifterne på runesten kan ikke bevises, men hvis tolkningen af runesproget på en sten kan få fremtidige runeforskere til at tyde nye sten på fælles måde, har teorien, fordi den er dækkende og modsigelsesfri, vist sig nyttig og frugtbar, selv om den ikke er bevist.

At beskrivelsen er økonomisk formuleret, betyder at man skal generalisere så meget som der er belæg for, sammenfatte så mange delbeskrivelser under en fælles beskrivelse som materialet tillader, gøre så få udokumenterede forhåndsantagelser (aksiomer) som muligt, beskrive genstanden med så få begreber og niveauer som man kan, og foretage analysen i færrest mulige trin.

En beskrivelse af dansk ordstilling der skelner mellem direkte og omvendt ordstilling og må gentage denne fordobling af beskrivelsen af alle andre ordstillingsfænomener, er ikke så simpel som en beskrivelse der går ud fra fundamentfeltet som forklaring på alle ordstillingstyperne.

Normer og krav til opgavens form

(fælles for de litterære fag, kultur- og mediefagene og de sproglige fag)

1. Opgavens adressater

De eneste der med sikkerhed læser hjemmeopgaver, er eksaminator og censor. De læser ikke opgaven primært af interesse eller for at blive klogere, men for at bedømme den og give den karakter. Det er et vilkår for opgaveskrivning; men det betyder ikke at opgaven har eksaminator og censor som adressater.

Opgaven bør adresseres til det videnskabelige samfund inden for det pågældende fag; den er i princippet et større eller mindre forskningsbidrag, og derfor kan også censor og eksaminator have fagligt udbytte af at læse den. Nogle gode opgaver og specialer bliver da også publiceret efter at de er blevet bedømt.

At opgaven adresseres til det videnskabelige samfund, har to væsentlige konsekvenser for opgavens opbygning. For det første skal den kunne læses og forstås af alle der kender til fagets grundlag og traditioner, men ikke nødvendigvis af personer som slet ikke kender til faget. De fleste fag er imidlertid så brogede og mangfoldige at en deldisciplin, en særlig tradition eller videnskabelig skoles forudantagelser og terminologi ikke nødvendigvis deles af alle der kender faget. Der skal derfor udøves et vist skøn: det kan være nødvendigt at forklare grundantagelser og terminologi af hensyn til de fagkyndige personer som ikke er fortrolige med en særlig traditions forudsætninger. Jo bredere kendskab opgaveskriveren har til hele faget, jo bedre vil hun eller han være i stand til at udøve det nødvendige skøn.

For det andet: det videnskabelige samfund er et kritisk samfund. Man skal derfor forestille sig opgavens adressat, om ikke som en modstander af opgavens tese, så dog som en der tvivler på den. Opbygning, proportioner og argumentation i opgaven bør således være styret af hvilke indvendinger der kan forventes fremsat mod opgavens tese fra tvivlere i det videnskabelige samfund.

Man skal i en opgave ikke henvende sig direkte til eksaminator eller censor eller henvise til den eksamenssituation som opgaven indgår i. (Men af titelbladet må det gerne fremgå at det er en eksamensopgave).

En opgave der er formet som en elementær lærebog i stoffet, og som slet ikke tager højde for mulige indvendinger, vil som regel være udtryk for en misforståelse.

2. Opgavens disposition

En universitetsopgave bør have en velgennemtænkt disposition eller struktur i rækkefølgen af afsnittene. Der findes ingen ufravigelig norm for hvorledes en opgave skal være struktureret, men hvis man ikke har gode grunde til noget andet, kan man anvende følgende standardopbygning.

Som de fleste andre tekster består også hjemmeopgaver af en indledning, en midte og en slutning. Indledning og slutning er de dele af teksten som sætter tekstens emne i forbindelse med den situation teksten skrives i.

Indledningen bør være en præsentation af opgaven; den skal forberede læseren på det der følger, skitsere problemstilling, opgavens plan og fremgangsmåde og andet som kan være nyttigt for læseren. Navnlige i overbygningsopgaver og i specialer vil det være rimeligt her at begrunde emnevalget ved at antyde dets aktualitet eller relevans for faget. I nogle fag er det almindeligt at beskrive opgavens problemstilling i en såkaldt

problemformulering, men det gælder ikke som et alment krav i faget dansk.

Slutningen bør være en kort sammenfatning af opgaven og må i overbygningsopgaver og specialer desuden gerne indeholde en perspektivering: Hvordan placerer opgaven sig i forhold til aktuelle faglige spørgsmål? Har den eventuelt også betydning for andre emner i faget eller måske ud over fagets grænser?

Midten af opgaven: Ud over det generelle krav om sammenhæng og overskuelighed gives der ingen norm for forholdet mellem beskrivelser, analyser og diskussioner i en opgave. Rækkefølgen af de forskellige afsnit vil være forskellig alt efter problemstilling, materiale og fremgangsmåde. Men generelt gælder det at fremstillingens disposition skal være begrundet i hensynet til hvorledes læseren når fra dokumentation, analyser og argumentation til opgavens konklusioner, og ikke i hvorledes opgaveskriveren har arbejdet med stoffet. Dispositionen skal altså være mere styret af hensynet til læseren end af kronologien i arbejdet med opgaven.

3. Sprog

Sproget i opgaven skal være korrekt, dvs. i overensstemmelse med den seneste udgave af *Retskrivningsordbogen*, udgivet af Dansk Sprognævn. I bekendtgørelsen om eksamen ved visse videregående uddannelser under Undervisningsministeriet hedder det:

§ 2. stk. 2. Ved bedømmelsen af afgangsprøve/speciale/hovedopgave/afhandling, der er affattet på dansk, jf.

§ 5, stk. 1, skal der ud over det faglige indhold også lægges vægt på den studerendes stave- og formuleringsevne.

(...) På universitetsniveau skal det faglige indhold vægtes tungest. (Bekendtgørelse nr. 615, 18. august 1998.)

Hvad der her siges om specialeafhandlinger, gælder i praksis for bedømmelsen af hjemmeopgaver i det hele taget.

4. Kommatering

Kommateringen bør konsekvent følge et af de to kommateringssystemer som er beskrevet i *Retskrivningsordbogen*, nemlig de nye kommategler og de traditionelle kommategler (tillægsregler om komma foran ledsætninger, også kaldet grammatisk komma).

Efter det traditionelle kommateringssystem sættes der fx komma både før og efter en ledsætning (hvis der ikke står et tegn i forvejen): *Da jeg så, at hun kom, gik jeg. De dyr, der er planteædere, har det hårdt om vinteren.*

Efter det nye kommateringssystem sættes der kun komma efter en ledsætning, men ikke før: *Da jeg så at hun kom, gik jeg. De dyr der er planteædere, har det hårdt om vinteren.* Dog sættes der komma både før og efter en parentetisk relativsætning: *Kaniner, som er planteædere, har det hårdt om vinteren.* Forøvrigt kan man i mange situationer med fordel anvende kolon og semikolon i stedet for komma (jf. *Retskrivningsordbogen*, §§ 45-57).

5. Stil

Stilen i en universitetsopgave bør være gennemsigtig og upåfaldende; den skal være bestemt af den sag der skrives om. Derfor bør en opgave fx ikke have en ironisk eller polemisk tone. Og påståelighed hører ikke hjemme i en universitetsopgave.

Den ellers ønskelige stilistiske variation i ordvalg bør ikke ske på bekostning af klarheden, og man skal ikke stræbe efter en særlig poetisk eller udsmykket stil med mange stilfigurer. Mange videnskabelige begreber er af metaforisk karakter, og metaforer er således ofte en del af den videnskabelige argumentation. Det er derfor nødvendigt at man bestræber sig på at give også metaforiske begreber en præcis afgrænset mening.

Sætningsbygningen bør hverken være for kompliceret og med for lange sætninger eller

for simpel og med for korte sætninger. Sætninger med mange indskud bør undgås.

Det er vigtigt at fremstillingen bevæger sig på flere forskellige abstraktionsniveauer; der skal i en opgave både være plads til det uendeligt små og det uendeligt store, ligesom der både bør være anskuelige og dokumenterende (tekstnære) eksempler og abstraktioner og generaliseringer.

Faglige begreber som fx 'olympisk fortæller', 'synsvinkel', 'fortællerstemme', 'dybdestruktur' og 'transformation' er i terminologien metaforiske, og deres præcise mening varierer fra forfatter til forfatter. Sådanne begreber bør man derfor give præcise bestemmelser: enten ved at henvise til et værk hvor et begreb bruges på samme måde som i opgaven, eller ved at definere begrebet.

6. Fagterminologi

Den anvendte fagterminologi bør være præcis og konsekvent. Termer der er almindelige i hele faget, kan bruges uden definitioner, forudsat de ikke har forskellig betydning i forskellige faglige traditioner. I så fald skal der gives en motiveret definition af termen. Mere specielle termer og termer som er særlige for bestemte traditioner og videnskabelige skoler, bør defineres i opgaven. Neologismer bør undgås, hvis der ikke er helt særlige grunde til at indføre dem; i givet fald skal de begrundes særskilt. For fremmedsproglige termer gælder at hvis der findes alment accepterede og anvendte danske oversættelser af dem, er det disse der skal bruges. Fremmedsproglige termer som ikke har fundet en accepteret eller acceptabel dansk ækvivalent, kan bruges uoversat, men i så fald skal der henvises til deres oprindelse. Hvis opgaveskriveren vælger selv at oversætte en sådan term, skal oversættelsen være velovervejet, og den oversatte terms kilder skal også her angives.

Et ord som *diskurs* betyder vidt forskellige ting i forskellige skoler og traditioner. Det bør altid klart fremgå af opgaven fra hvilken tradition man henter termen, eller man bør bruge andre betegnelser.

7. Forkortelser

Vilkårlige og hjemmelavede forkortelser kan være en fordel for den der skriver; men for dem der læser, er de oftest til ulempe. Det gælder også forkortelser der har vundet indpas i særlige tekstarter som fx ministerielle skrivelser eller journalistik. Forkortelser kan være vanskelige at huske for læserne, og de gør det de betegner, betydeligt mindre anskueligt og forståeligt. Derfor kan man som en hovedregel for universitetetsopgaver fraråde brug af forkortelser, og især fraråde brug af hjemmelavede forkortelser. Egennavne skal ikke forkortes. De almindelige forkortelser kan man finde i *Retskrivningsordbogen* og i *Forkortelser i hverdagen*. I formler, diagrammer og tekniske oversigter kan det være nødvendigt at bruge forkortelser, men det skal være angivet i et særskilt afsnit eller under hvert enkelt diagram eller formel hvad forkortelsen står for.

Det går næppe hurtigere at læse forkortelsen IT end at læse ordet *informationsteknologi*. Man skal ikke skrive MAH for *Martin A. Hansen*. Standardforkortelser skal bruges i den korrekte form som står i Retskrivningsordbogen, fx osv. og ikke o.s.v., dvs. og ikke d.v.s. Faglige standardforkortelser, som fx ODS for *Ordbog over det danske sprog*, må gerne bruges.

8. Citater

I sproglige og litterære opgaver vil eksempler og dokumentation ofte bestå af citater fra andre tekster. Det skal tydeligt fremgå hvorfra citatet er hentet, således at læseren selv kan finde det. Hvis kilden er på et andet sprog end dansk, bør citatet bringes oversat i selve

teksten og anføres ordret efter originalen i en note. Er der særlige grunde til at bringe citatet uoversat i teksten, bør der være en oversættelse i en note.

Et citat skal altid markeres, og der må aldrig være tvivl om hvor det begynder, og hvor det slutter. Kortere citater markeres med dobbelt anførselstegn (citationstegn): "citat" eller »citat«. Længere citater kan med fordel – uden anførselstegn – udhæves fra den omgivende tekst med en blanklinje før og efter, og eventuelt med indrykning og mindre skriftstørrelse og linjeafstand end i den omgivende tekst.

Inden for de dobbelte anførselstegn skal den originale formulering gengives fuldstændig bogstavret, dvs. gammeldags retskrivning, stavfejl og andre særegenheder skal skrives præcist som de står i den tekst man citerer fra. Hvis man i sådanne tilfælde er bekymret for at læserne skal tro at man har citeret forkert, kan man tilføje et (*sic*); det betyder 'således' på latin.

I sprogvidenskab vil man gerne kunne tale om ord, sætningsled og sætninger der står som eksempel eller materiale (materialiter) midt i opgavens tekst – uden at være citat fra et bestemt værk. Der er en bred tradition for at eksempler der står som materiale, markeres med kursiv (eller hvis man ikke har mulighed for dét, med understregning): *eksempel* (eller eksempel). I opgaver der anfører eksempler i kursiv, bør kursiv ikke bruges til andet, fx fremhævelse.

Hvis man ønsker at kunne skelne mellem flere forskellige betydninger af det samme ord, og flere forskellige meninger med den samme sætning, kan betydning eller mening angives med enkelt citationstegn før og efter det der er meningen med et udtryk: 'betydning' eller »betydning«. Enkelt citationstegn bør da heller ikke bruges til andet.

I Peder Laales ordsprog "Mange bække og smaa gør en stor aa" betyder ordet *og* ikke blot 'og' men snarere 'også'.

9. Noter

kan enten stå nederst på den side hvor de hører til (fodnoter), eller efter et kapitel eller hele teksten (slutnoter). Noterne skal være nummererede: man henviser til noten ved at skrive dens nummer som et lille hævet tal i brødteksten. De fleste tekstbehandlingsprogrammer har kommandoer til automatisk oprettelse af fod- og slutnoter. Fodnoter eller slutnoter skal i det store og hele kun bruges til to formål: til litteraturhenvisninger, eller til kommentarer eller korte diskussioner som er mindre relevante i forhold til opgavens sigte, og som ville gøre brødteksten uoverskuelig og vanskelig at læse. Derimod skal længere diskussioner som ikke har nogen klar relevans i forhold til opgavens problemstilling, ikke placeres i noter – de skal slet ikke med i opgaven. (I særlige tilfælde kan de dog placeres i en ekskurs.) Krydshenvisninger kan være nyttige; de anføres i parenteser inde i brødteksten eller i en fodnote, men bør undgås i slutnoter.

10. Litteraturhenvisninger

Der findes to vidt udbredte, men forskellige systemer for litteraturhenvisning. Efter det især kontinentale og humanistiske system placeres det værk der henvises til, i en nummereret fodnote eller slutnote med angivelse af forfatternavn, årstal, titel, eventuelt udgave, udgivelsessted og sidenumre. De værker der er anført i noterne, skal også findes i en litteraturliste sidst i opgaven.

I det angelsaksiske – og naturvidenskabeligt orienterede – system henviser man direkte til litteraturlisten fra en parentes i teksten, som indeholder forfatterens efternavn, udgivelsesår (eventuelt litranummer) og det sidenummer i værket der henvises til.

Eksempel på notehenvisning. I brødteksten står der:

Efter Austin har det været almindeligt at tale om, at man kan gøre ting med ord²

I note nr. 2 finder man så henvisningen:

2. Austin 1975, 48f.

Og i litteraturlisten står der så:

Austin, John (1955) 1975 *How to do Things with Words*, Cambridge, GB: Oxford University Press. (Dansk oversættelse ved John E. Andersen og Thomas Bredsdorff *Ord der virker*, København: Gyldendal, 1977)

Eksempel på henvisning i parentes. I brødteksten står der:

Hvad er stil? Forfatteren taler om enhed, sammenhæng, klarhed, sikkerhed, økonomi, balance, eftertryk, rytme, spænding, præcision, proportionssans, dybde (Pirzig 1977, 192-193).

Forfatternavnet i parentes henviser til litteraturlisten, hvor der på den alfabetiske plads står:

Pirzig, R.M. (1974) 1977: *Zen og kunsten at vedligeholde en motorcykel. En undersøgelse af værdier*. København: Borgen

Hvis man flere gange henviser til det samme værk, kan man forkorte henvisningen således: *op.cit.*, som står for *opere citato*, eller *anf.v.* for *anførte værk*; *ibid.* for *ibidem*, eller *smst.* for *sammesteds*; *l.c.* eller *loc. cit.* for *loco citato*, eller *anf. st.* for *anførte sted*; *p.* står for *pagina* og *s.* for *side*; men man kan også anføre alle oplysninger om forfatter og titel hver gang.

11. Litteraturlister

I hjemmeopgaver skal der være en litteraturliste, (eller bibliografi), dvs. en alfabetisk ordnet liste over alle de bøger, artikler og skriftlige materialer man har brugt i forbindelse med opgaven. Hvis der er flere værker af samme forfatter fra samme år, kan der bruges litranummer: 1987a, 1987b, osv. Litteraturlistens angivelser skal være baseret på nøjagtig gengivelse af oplysningerne på værkernes (også udenlandske værkers) titelblad eller kolofon.

Hovedreglerne for hvilke oplysninger der skal anføres for bøger og artikler, fremgår af følgende skema. Navne på forfattere og udgivere skrives: *Efternavn*, *Fornavn* for den første og *Fornavn Efternavn* for de følgende. Titler på bøger, samleværker og tidsskrifter skrives med kursiv, titler på artikler skrives med antikva og dobbelte citationstegn. Udgivelsesåret er udgivelsesåret for den brugte udgave, året for første udgaven kan nævnes i parentes. Under titel kan også anføres undertitler.

Oplysning	bog	artikel
1. forfatternavn	Albeck, Ulla	Nicolaisen, Carsten
2. udgivelsesår	(1939) 1986	1995
3a. titel	<i>Dansk Stilistik</i>	“Om form”
3b. redaktør og titel på værk eller tidsskrift		i Møller, Lis (red.): <i>Om litteraturanalyse</i>
3c. artiklens sidetal		side 189-215
4. udgivelsesby og forlag	København: Gyldendal	Odense: Systime

Der findes forskellige systemer for hvordan man i detaljer skriver oplysningene i litteraturlisten (om der skal komma mellem forfatter og årstal og den slags), som man kan

se af følgende eksempler. Detaljer om litteraturlisten kan man læse om i Henrik Galberg Jacobsen og Peter Stray Jørgensen (1988) 1997: *Håndbog i Nudansk*. København: Politikens Forlag. Det er uvæsentligt hvilket system man følger; man bør blot følge det samme system gennem hele litteraturlisten.

Albeck, Ulla 1939 *Dansk Stilistik*, Gyldendal, København
Albeck, Ulla 1939 *Dansk Stilistik*, København: Gyldendal
Albeck, Ulla (1939) *Dansk Stilistik*, Gyldendal, København
Albeck, Ulla (1939) *Dansk Stilistik*, København: Gyldendal
Albeck, Ulla 1939: *Dansk Stilistik*, København: Gyldendal
Albeck, Ulla, 1939: *Dansk Stilistik*, København: Gyldendal

12. Layout

Om layout kan det generelt siges at den skal være læselig og overskuelig, og den skal give plads til læserens understregninger og notater. Vælg skrifttype efter læsevenlighed, helst en serifskrift som fx Palatino, Garamond eller Times. Vælg ikke en for lille skriftstørrelse. 14 punkt (Windows) og 12 punkt (Mac) foretrækkes af mange lærere og censorer som ikke har for gode øjne. Vælg brede margener, så der kan skrives i dem: mindst 2.5 og gerne 3 cm eller mere til alle kanter. Skydningen (linjeafstanden) bør hverken være for tæt eller for åben: linjeafstand på omkring 1.3 (eller en skydning på ca. +2.5-3.0 punkt) giver som oftest et godt resultat. Der skal være lige venstrekant. Lige højrekant er at foretrække, men det kræver at man flittigt benytter tekstbehandlingsprogrammernes orddelelsesfunktion.

Der skelnes mellem to former for afsnit: en tekst og dens enkelte kapitler skal altid begynde med stort afsnit (dvs. helt til venstre i tekstklummen). Inde i teksten markeres stort afsnit med dobbelt linjeskift, medens lille afsnit markeres med enkelt linjeskift og indrykning af første linje. Indrykkets størrelse bør her nogenlunde svare til skydningen (linjeafstanden), således at man får det der på typografisprog hedder en geviert. De fleste tekstbehandlingsprogrammer tillader at finindstille tabulatoren i overensstemmelse hermed.

Det anbefales at bruge begge afsnitstyper – opgaver som kun bruger store afsnit, bliver ofte uoverskuelige. Større afsnitsinddelinger bør markeres med overskrifter og eventuelt nummerering, og i så fald skal der også være en indholdsfortegnelse. Og siderne i opgaven skal være nummererede! Horeunger og nyt afsnit lige før sideskift bør undgås af æstetiske grunde, men har ingen indflydelse på opgavebedømmelsen.

Kursiv markerer (i sproglige opgaver) at ordene står som materiale og ikke indgår i sætningens grammatiske struktur (og kursiv bør da ikke bruges til fremhævelse), fed kan bruges til overskrifter og fremhævelse. Understregning kan bruges som kursiv hvis denne ikke er tilgængelig, eller til fremhævelse, men det giver ofte siden et uoverskueligt udseende og findes af denne grund næsten ikke i bogtryk. Som nævnt angives citater med dobbelte citationstegn og betydning med enkelte citationstegn.

Der må gerne være diagrammer, skemaer og billeder i hjemmeopgaver. Signaturforklaringer og undertekster til billeder og diagrammer er en stor fordel.

13. Opgavens omfang

I eksamensbestemmelserne er det angivet hvor lang en universitetsopgave maksimalt må være (der er ikke angivet nogen nedre grænse). Til opgavens længde medtages indholdsfortegnelse og noter, men ikke litteraturliste og bilag, og en normalside beregnes som 2400 enheder, dvs. bogstaver, tegn og blanktegn. Opgaver på grunduddannelsen af dansk må maksimalt være på 15 normalsider eller 36.000 enheder, opgaver på overbygningen maksimalt på 25 normalsider eller 60.000 enheder. Et speciale har både en øvre og en nedre grænse: mindst 60 normalsider, maksimalt 100 normalsider (år 2001).

Læg mærke til at sider skrevet efter standardindstillingerne på computeren er på langt over 3000 enheder. Læg også mærke til at nogle tekstbehandlingsprogrammer kun tæller bogstaver og tegn, men ikke blanktegn (antallet af enheder finder man da ved at lægge antallet af ord til antallet af tegn). Det kan tilrådes at man fra begyndelsen lægger sig fast på et layout med sider på 2400 enheder, så har man altid en sikker fornemmelse af opgavens længde.

14. Forside

Forsiden på en universitetsopgave skal indeholde følgende oplysninger: Navnet på den disciplin (det fag), som opgaven skrives i, eksamensterminen, instituttets navn, opgaveskriverens navn, opgaveskriverens årskortnummer, opgavens titel, antallet af enheder i opgaven og lærerens (vejlederens) navn.

Sprog II
Sommereksamen 2001
Institut for Nordisk Sprog og Litteratur

Dan Danika
Årskortnummer 19994711

Den perfekte opgave

Antal enheder i opgaven: 35.745
Vejleder: Sofia Humboldt

Litteratur

- Cramer, Jens m.fl. 1996 *699 varme termer*, Århus: Aarhus Universitetsforlag
- Dansk Sprognævn 1996 *Retskrivningsordbogen*, 2. udgave, København: Aschehoug
- Eco, Umberto 1997 *Kunsten at skrive speciale – hvordan man udarbejder skriftlige opgaver*, København: Akademisk Forlag
- Eriksen, Jørgen og Arne Hamburger 1988 *Forkortelser i hverdagen*, Dansk Sprognævns skrifter 13, København: Gyldendal
- Harrits, Flemming 2000 *Specialeskrivning – Problemer, forslag og råd*, Århus: Institut for Nordisk Sprog og Litteratur
- Jacobsen, Henrik Galberg og Peter Stray Jørgensen (1988) 1997 *Håndbog i Nudansk*, 3. udgave, København: Politikens Forlag
- Jørgensen, Peter Stray 1997 *Formalia i universitetsopgaver – serviceafsnit, layout og typografi*, Frederiksberg: Samfundslitteratur
- Katzenelson, Boje 1996 *Vejledning i affattelse af universitetsopgaver og videnskabelige værker*, 3. udgave, København: Dansk psykologisk Forlag
- Rienecker, Lotte og Peter Stray Jørgensen 2000 *Den gode opgave – opgaveskrivning på videregående uddannelser*, Frederiksberg: Samfundslitteratur

SKRIFTLIGE HJEMMEOPGAVER

NORMER OG KRAV

Institut for Nordisk Sprog og Litteratur

Aarhus Universitet

udarbejdet af Rolf Reitan og Ole Togeby

Indhold

Forord	side 3
Normer og krav til opgaver i litterære fag og kultur- og mediefag	side 4
Normer og krav til sproglige opgaver	side 9
Normer og krav til opgavens form (fælles for de litterære fag, kultur- og mediefagene og de sproglige fag)	side 13
Litteratur	side 19